

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

17 de Exceptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Voluptariae sunt, quae speciem dumtaxat ornant, non etiam fructum augent: ut sunt viridaria, aquae salientes, incrustationes, locutiones, picturae. *dist. l. impensa, §. si. l. voluptaria, de impens. in reb. dota. fact.* Sunt & voluptariae & viles, quae exornant & delectant & simul utilitatem quandam adferunt. *d. l. voluptaria.* Necessariae itaque semper deducuntur de fructibus rei: vel detentionem rei, ad solutionem usque permittunt. *l. 2. §. aequissimum, ad leg. Rod. delict. l. 1. §. sed nec ob impensas, de rei. uxor. actio. C. l. 1. §. in necessariis, de impen. in reb. dota. fact.* Ad necessarias etiam illae pertinent, quae cogendorum conservandorumque fructuum gratia fiunt, & ideo semper deducuntur, *Vlpian. in l. quod dicitur, in §. de impens. in reb. dota. fact.* si fructus restituntur, non etiam si retineantur. *l. si a non domino, §. si de petis. heredi. l. fundus qui, famul. c. si. l. fructus soluto, mat.* Viles autem non perpetuo deducuntur. Nam harum nomine onerari dominum ignorantem vel inuitum non oportet, ne cogatur re carere. *l. si de impen. in reb. dota. fact.*

¶ Rursum in repetendis expensis ad rei perpetuam utilitatem factis, a possessore rei alienae, distinctio adhibetur: num quis edificauerit in alieno, vel resecerit rem alterius: subinde, an edificans sit bonae fidei, aut male fidei possessor. Bonae fidei namque possessor de re cedenda interdictum, potest se tueri exceptione, donec repetat viles impensas: quod si illis non petitis cederet, ab eorum postea petitione excluditur, quia dominus soli cedit edificium. *l. impensa, de verb. sign. l. in fundo, de rei vind. in P. l. si seruus, de pigno. acti. P. l. vitulum, §. de impen. in reb. dota. fact.* atque iudex in his impensis censendis, ex qualitate rerum & personarum, arbitrari interponit. *l. in area, de condic. indeb.* Quia autem in mala fide constitutus sciebat se in alieno edificare, nihil impensarum nomine a domino petere poterit, quia dedisse videtur. *l. in fundo, de rei vind. P.* Et si qui cepit edificare in bona fide fuerit, postea in mala fide perrexit, non vteretur quidem exceptione doli ad consequendas impensas, contra agentem dominum, verum ei conceditur, ut sine dispendio dominaree, tollat edificium. *l. in hoc iudicium, commu. diuis. §. ex diuerso, de rerum diuis.* Quod si de impensis in refectionem rei, vel soli alterius quaerimus, qui bona fide impendit, necessarias & viles repetit sumptus. *l. Julianus, de rei vind.* Voluptarios potest auferre, citra lesionem tamen status rei prioris, nisi dominus paratus sit tantum dare, quantum habiturus esset possessor ex his rebus ablatis. *l. in fundo, §. censuimus, de rei vind. id est, consideratis rebus, non prout in re aliena sitae sunt, sed quantum separatim valere possent.* Qui autem mala fide impendit, voluptarios amittit. *glo. in l. in fundo, de rei vind.* viles aufert, si non laedatur prior rei status, necessarias quoque deducit. *l. domum, de rei vind.*

¶ Expensae factae supra modum a negotiorum gestore, & a procuratore, eatenus repetuntur, quatenus fieri debebant. *l. si quis negotia aliena, §. l. ex duobus, de negot. gestis. in P. l. qui proprio, §. l. qui procurator, de procura. P. cum sim. ibi nota.* Nec expensae maiores faciendae sunt, quam prouentus, & commodum sit. *l. mediterraneorum, §. de anno. §. tribus, lib. 10. C. tit. 19.* Ob pietatem vel amicitiam factae, non repetuntur, *dist. l. ex duobus, §. fin. cum sim. ibi nota, de nego. gestis P.* nisi cum protestatione repetendi fiant. *l. Nereennius, de nego. gest. P.*

¶ In expensis aduersarii quoque condemnatur improbus litigator, ad viaticum, litisque sumtus, *l. cum quem temere 79. de iudic. in P. l. propterandum §. fin. autem, C. de iudic. aliaque impensas, quas quis fecit in iudicio, qui illas minueret non debet. §. oportet autem, de iudic. colla. 6.*

De Exceptionibus. Cap. 17.

Lib. 4. Institut. tit. 13. Lib. 44. P. tit. 1. Lib. 8. C. tit. 36. Ap. Gregor. lib. 2. tit. 15.

- 1 Continuatio & summa dicendorum.
- 2 Exceptio quid, & quomodo contineat, replicationes, duplicationes, triplicationes, &c.
- 3 Quis excipit, non negat, nec probat actionem agentis.
- 4 Reus in exceptione, actor sic qui replicat: tamen actionis nomine exceptio non continetur.
- 5 Exceptionis nomen hic generale pro omni depulsione aduersarii.
- 6 Exceptionibus, & actionibus pluribus uti licet.
- 7 Exceptionum aliae reales, aliae personales, & quae.
- 8 Harum rursus quaedam temporales, quaedam perpetuae, & quatenus.
- 9 Temporalia ad agendum sunt, perpetua ad excipiendum.
- 10 Exceptionum utem aliae peremptoriae, aliae dilatoriae: peremptoriae quae.

- 12 Dilatoria solutionis, & iudicii quae.
- 13 Communia exceptionibus peremptoriis, & dilatoriis.
- 14 Exceptiones rursus aliae, quae iudicii, aliae quae facti nomine proponuntur.
- 15 Exceptiones proponuntur tantum, si nostra interest, non si tertii.
- 16 Exceptiones pro tribus causis generaliter opponuntur. Exceptiones ratione formularum aliae praetoriae, aliae civiles. Exceptiones quomodo proponenda.
- 17 Exceptionibus ne quis utatur, pacto fieri nequit expresse.

Am vidimus insigniores, ut opinor, modos, quibus actiones & obligationes augentur, & differentias, & familia earum. Nunc sequitur agamus de illis, quae aduersantur eisdem, & quae vel reiciunt, vel tollunt eas. Proinde primum de exceptionibus generaliter dicendum: subinde particulares quosdam modos tollendae obligationis & actionis, Deo iuuante, percurreremus. Et de solutionibus, acceptilationibus, novationibus, cessionibus bonorum, & compensationibus: sed de cessionibus post mutuum, Deo fauente: nunc de aliis. ¶ Exceptio generaliter dicitur, omnis depulsio intentionis agentis: & interdum pro prauidicio, *l. generaliter, 12. §. l. fundum, 16. de excep. P. facit. §. prauidiciales, de actio. all. quando pro praescriptione, l. pen. de excep. P. l. 1. C. de questio. quae tamen proprie ad exceptionem, temporis causa, refertur, ut titu. de vsucap. & de praescrip. 30. vel 40. ann. titu. de diuers. §. tempora. praescrip. in P. Exceptio, inquit Vlpianus, est dicta, quasi quaedam exclusio, quae interponi actioni cuiusque rei solet, ad excludendum id quod in intentionem condemnationemve deductum est. *l. 2. de exceptio in P. §. 1. de excepti.* Et ut Paulus, Exceptio est contradictio, quae modo eximit reum a damnatione, modo minuit damnationem. *l. exceptio est, 22. eod. titu. P.* Quo nomine & contingunt replicationes, quae exceptiones sunt ex parte actoris, quibus reicitur exceptiones rei, & tueretur suam actionem. Item duplicationes, quibus reicitur rursus replicationes actoris, & tueretur suas exceptiones: item & triplicationes his obiecit ab actore, & quadruplicationes rei. *l. 2. de exceptio. P. §. l. except. §. 1. eo. §. 1. de replicatio. l. non exceptionibus, 10. C. de excep. a nobis, §. c. dilecti filii, eo. ap. Greg. c. ex parte de foro comp.* Exceptiones sunt reorum arma quibus tentur legitime, iusta causa proposita, quae decent actionem actoris quantumuis per se iustam, tamen iniustam esse in eum cum quo agitur. *§. 1. de excep.**

¶ Neque tamen ob id approbare vel ferri dicitur actionem, ut iustam qui, non utique eo in P. c. exceptionem, de reg. iur. in sexto. Baldus, Panor. Felinus, & reliq. fore in is pontifi. interp. in rubric. de exceptio. ap. Greg. Bald. in l. 1. num. 6. de iur. & fact. signor. excipit, neque etiam ex natura propria exceptionis, negare: quia proprie qui negat, non censetur excipere, ut visum fuit interpretibus. *l. si quidem, 9. C. de excep. Et Caesares Diocletia & Maximia non opus esse reo exceptione dixerunt, si is consideret, actorem suam intentionem probare non posse, id est, si eam negaret: at si confitendo exceptionem haberet, posse eam proponere: & si dubitaret, num actor probare posset. *l. 1. de excep. P.* ¶ Exceptio quodammodo dici potest actio, *l. si pro parte §. verum de in rem vind. P.* & replicatio etiam, *l. 2. de probatio. in P. l. generaliter, 12. de excep. P. §. l. fundum, 16. §. sequentibus, eo. P.* quia is qui allerit, non qui negat, probare tenetur. potissimum in prauidicialibus exceptionibus, *l. actor. C. de prob. l. qui accusare, C. de edend. l. res. C. de rei vind. cum sim. & ita actoris in eo subit officium. l. verbum oportebit, 8. §. 1. de verbor. signifi.* At proprie verbo actionis non continetur exceptio, *l. §. eleganter, 7. §. seruus, vers. ego moneor, de dolo. lib. 4. P. tit. 3.* quia proprie ad actionem interimendam proponitur, & nulla est actio, quae exceptione remoueri potest. *l. non videtur, 13. de reg. iur. in P.* Nec vi iur. cepisse, qui per exceptionem remouetur a petitione, *l. Marcellus ait, 67. de reg. iur. cum definat debitor esse, qui nactus est exceptionem iustam, & ab aequitate naturali non abhorrentem. l. nihil inter est, 112. de reg. iur.* Nihilque interest ipso iure, quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur. *gloss. in l. qui se debere, de condic. causi. dat. in P. in verbor. exceptionem, gl. in l. 2. in verb. intentionem, de excep. P.**

¶ Proinde latiori significatione exceptiones hic tractabimus, prout omnem intentionem agentis repellit, vel negatione iuris, vel facti, vel replicatione, vel duplicatione, vel triplicatione, siue agens de facto sine actione, siue cum legitima actione repellatur, siue conatus agentis quis exceptione remouetur, *l. is qui, 5. §. l. nemo, de excep. P. §. l. nemo, de reg. iur. siue elidat.*

¶ Siue voica exceptione, siue pluribus utatur: id enim licet & pluribus defensionibus uti & exceptionibus, quae tamen inter se

non pugnent. l. exceptiones que, 8. de except. in P. ¶ Distinctiones exceptionum tres sunt potiores: prior, ut alia sint reales, alia personales, d. l. exceptiones que, §. si de replic. de reali l. 2. §. legatis de iudi. in P. Et quod competat personis accessoris quoque, l. omnes, 19. de excep. P. l. defensionis. C. eo. l. tam mandator. C. de non numer. pec. Reales sunt, quæ rei coherent & rem sequuntur, quæ principalibus debitoribus, & fideiussoribus, & mandatoribus competunt: veluti rei iudicatæ, doli mali, iurifurandi, pactiois in rem. Personales, quæ non egrediuntur personam cui conceduntur: quales quæ dantur personis certis, vt scilicet parenti, patrono, & similibus, ne conueniantur ultra id quod facere possunt, quæ non dantur fideiussoribus earum personarum, l. 7. de exce. in P.

¶ Harum omnium altera diuisione, quædam sunt exceptiones perpetuæ, alia temporales, l. pure, 5. vbi ponitur ratio de doli mali exceptio. in P. l. si pactum, 6. C. de excep. l. que situm, 31. de pac. P. Perpetuæ sunt, quæ semper obici possunt, & in qualibet parte iudiciorum, agentibus. ¶ Quales pene omnes sunt quæ peremptoria dicuntur. Sed & placuit, vt quæ temporalia sunt ad agendum, sint perpetua ad excipiendum, l. 3. de excep. l. 2. §. si eo. tit. §. appellatur, eo. tit. ap. Justin. ¶ Temporales, quæ non semper, & nisi certo tempore obici possunt, vt pacti conuenti, ne intra quinquennium petatur. ¶ Atque istæ exceptiones aliis nominibus, peremptoria & dilatoria dicuntur. Peremptoria, quæ decidunt & perimunt seu tollunt omnino intentionem agentis: quales exceptiones iurifurandi, doli mali, toto. si. pot. l. 1. & 2. de dol. mal. exce. in. 2. 4. P. tit. 4. Et supra in dolo. metus, l. 4. §. metus, de doli mali excep. error. l. 2. §. 5. & l. 4. §. aduersus, & l. Iulian. 7. de dol. mal. excep. P. l. si quis per errorem, de iuris. iud. l. nihil de reg. iur. rei iudicatæ, si. de excep. rei iud. P. non numeratæ pecuniæ, si. de non numer. pec. C. §. idem iuris, de excep. ap. Iusti l. qui pecuniam, 30. si. cer. per. in P. l. 2. §. 3. de doli mali excep. P. pacti de non petendo in perpetuum, l. si unum, §. pacti. ne peteret, de pacti. P. §. præterea, de exceptio. Et generaliter si obici possit, intentionem vel actionem agentis esse contra leges vel senatusconsulta, quod obicitur, erit peremptoria exceptio. l. 3. in principi. de excep. in P. ¶ Dilatoria exceptiones sunt, quæ non perimunt intentionem agentis, sed tantum differunt. d. c. l. §. appellatur, r. de replicat. Harum pro negotiis plures species notari possunt, vel quæ ad differendam solutionem, vel ad iudicium, vel forum declinandum, pertinent. Exceptiones dilatorie solutionis sunt, vt ex pacto de non petendo ad certum tempus, l. 3. §. 1. de excep. P. vel quia sub conditione promissam, vel debitum, ante diem eius peti non possit, l. quod in die. 70. de solutio. P. l. cedere die, de verbo sign. l. 1. quando dies, leg. eo. l. cui. de actio. siue ex conuentione, vel vltima voluntate pendeat, siue ex lege privilegium differendi, vt in l. vnic. §. ex actio, de rei vxor. ali. C. vel a principe habeat, l. 2. de prec. Imp. offer. l. 1. C. tit. 2. 2. Iudiciales exceptiones, sunt quæ iudicium ipsum respiciunt: dilatorie, vel quæ aduersus iudicem proponuntur, vt cap. ad probandum de excep. s. postremo, de appella. c. quia suspensi, 3. q. 5. l. apertissimi C. de iudic. cum sim. vel aduersus iurisdictionem eius, vt non competentem, vt in c. de causis, de offi. deleg. l. 1. C. de arbit. l. si non comper. iudi. C. l. si pater, ne de sta. d. funt. C. vel ratione personarum agentium, vt quia legitimam personam non habent standi in iudicio, vt l. si ad Macedo. C. l. 1. §. 2. qui legit. personam sta. in iud. non hab. Excipitur & contra iudicia, quia non in loco debito, tuto, non satis, vel factis diebus fiant, l. omnes C. de feriis l. si feriat, eo. titu. P. quod procurator non sit legitimus, l. 2. §. in. de excep. P. l. licet. C. de procura. & huiusmodi.

¶ Illud commune est vtrisque, vt exceptiones quæ in iudicium deducuntur, vel de iudicii ordine, vel solemnitate sunt, peremptoria regulari iure vsque ad sententiam proponi in iudicio possint. c. excep. de exceptio. l. peremptoria, C. sententiam rescind. non poss. Dilatorie solutionis ab initio litis, vt & alia dilatorie, & declinatoria iudicii seu fori, quæ omisse non reputantur post contestationem litis, l. penult. §. si. C. de excep. l. item demum. C. de procur. l. exceptionem, C. de probato. l. sed est susceptus, 5. 2. de iudicis in P.

¶ Diuisionem aliam ponit Vlpian. earum, quæ proponuntur vel iudicii, vel facti nomine. Vlpian. in l. si post litem, l. 13. §. Labeo l. penult. de excep. P. ¶ Traditur autem, exceptiones de eo tantum, quod postea interest, recte proponi, non si excipiat de iure tertii, l. 4. §. competit, si seruit. v. ind. lib. 8. P. titu. §. l. si quis, 8. de praescrip. 30. vel 40. annor. Baro. Paul. Castren. in dicto §. competit. Et in l. de veru. acata. Et in summa exceptiones opponuntur, aut quia factum est, quod oportuit: aut quia factum est, quod fieri debuit, quæ exemplis illustrat Paulus Iurifconsul. in l. exceptio. opponuntur, 20. de excep. in P.

¶ Propositæ autem erant exceptionum formulæ a prætoribus, quæ, quæ, & a iure ciuili, sicut actionum, vnde prætoribus dicuntur alia ciuiles. Formulæ autem nunc exoleuerunt, sicut in actionibus annotauimus. ¶ Proponendæ autem sunt secundum negotia proposita, vt intelligamus quid reicere velimus ab eis, quibus agendi & defendendi potestas est facta a lege, secundum a quietate naturalem, l. qui equitate, de dolo mal. cuius defensio est, l. v. v. de iust. & iur. ¶ Vocantur namque & defensiones exceptiones, c. cum inter, de excep. l. defensionis, C. eo. titu. Quamobrem & recte placuit, neminem posse pacisci generaliter, ne sibi liceat vti exceptione: etsi specialibus quibusdam expresse renuntiare liceat, l. 4. §. que situm, si quis, caution. lib. 2. P. tit. 11.

De Modis, quibus præter exceptiones liberamur ab Obligationibus: & Actionibus: & primum de Solutionibus. Cap. 18.

Apud Iusti. lib. 3. titu. fin. Lib. 46. P. titu. 3. Lib. 8. C. titu. 43.

- 1 Obligatio aut naturaliter aut ciuilitur soluitur.
 - 2 Solutio opponitur ex diametro obligationi, & quid solutio.
 - 3 Solutionis loco que sunt.
 - 4 in Solutione qua sunt consideranda.
 5. 6. 7. 8. Solutio aliud pro alio non potest, quando.
 - 6 Pecunia numerata valor in solutione, quomodo estimandus.
 - 8 Necessitas cogit creditorem aliud pro alio a debito accipere.
 - 9 Pignora cedunt solutioni debiti, quomodo.
 - 10 Solutio solidi debiti faciendâ, & quando fieri dicatur.
 - 11 Solutio partis an pro parte liberet ab obligatione.
 - 12 Soluere quis possit, & debeant.
 - 13 Debitor liberari a debito potest inuitus, quare, & quomodo.
 - 14 Debitum a creditore remissum non potest repeti.
 - 15 Liberatio debitoris quomodo liberet eius intercessores.
 - 16 Fideiussoris liberatio quando liberet eum principalem.
 - 17 Pupillus non soluit debita sine tutoris auctoritate.
 - 18 Debitor defunctorum quando, & quatenus heredes soluant.
 - 19 Heredes in quantum pro debitis, & delictis iure ciuili & pontifico tenentur eod.
 - 20 Beneficium successor in quantum teneatur pro debitis prædecessoris.
 - 21 Pupillo quibus fieri debet.
 - 22 Solutio quomodo solui possit debitum eod.
 - 23 Distractus & contractus similitudo eod.
 - 24 Minoris num. solui, & quomodo debeat, & furioso.
 - 25 Reo criminis num solui possit.
 - 26 Solutio cui ex pluribus reis stipulandi faciendâ est.
 - 27 Heredes creditoris vnus quomodo, & quibus soluendum.
 - 28 Procuratori vero aut falso facta solutio quomodo liberat.
 - 29 Seruo solutio facta, quomodo liberet.
 - 30 Matrî facta solutio pro filio, cum non est administratrix, non liberat.
 - 31 Non soluitur marito, vxore creditrice.
 - 32 Fictio simul an recte pro stipulatione patris soluat.
 - 33 Solutio ex iussu creditoris facta liberat eod.
 - 34 Solutio in alternatiua stipulatione quomodo liberet.
 - 35 De stipulatione alternatiua, vel ad actionis persone dissolueda eod.
 - 36 Solutio quomodo faciendâ est.
 - 37 Solutio ante diem constitutam an fieri possit eod.
 - 38 Debitoribus dilatio ad soluendum danda.
 - 39 Et 35 Solutio debitoris ex pluribus causis, in quod debitum impu. retur.
 - 40 Delictum grauius, & diuinus, quod censendum est.
 - 41 Solutio efficitur liberatio est ab obligatione.
 - 42 Emptionis causa in solutione promitti intelligitur.
 - 43 Chirographi conductio competit solutione facta.
 - 44 Chirographi reddidit, vel possessio, cancellatio quid operetur.
 - 45 Apocha quid. Qui amissio quid eod.
 - 46 Solutio factam fuisse que faciant præsumtionem eod.
 - 47 Alternatiua dandi plura promissio, vnum habet in solutione.
- V Erborum obligatio, aut naturaliter aut ciuilitur, vt ait Pomponius soluitur. Naturaliter solutione, aut cum res in stipulationem deducta, sine culpa stipulatoris, in rebus humanis esse desinit, veluti acceptatione, vel cum in eandem personam, in stipulationis promittenti, que deuenit, l. penult. de solut. P. Quæ verba significant varios modos recedendi ab obligatione esse.

¶ Obl.